

דספק דאורייתא הוא שמא לאיסור קונה ולפני עור דאורייתא הוא!!

וצ"ל דהכא במאי עסקינן דאיכא נמי אומן אחד עובד כוכבים ונמצא דאין הישראל עובר מדאורייתא דבלאו ידידה מצי למיזבן מעובד כוכבים אלא מדרבנן אסור כמ"ש בשם התוס' ובספיקא שרי.

ואפשר ליישב דנתינת מכשול לא מיקרי אלא כשהמכשול ידוע בשעה שזה נותן לו אבל בספק אם יעשה בו מכשול אין זה נותן מכשול והלוקח הוא מכשיל את עצמו.

אלא דבפ"ק דע"ז גבי אין מוכרין לבונה לעכו"ם אמר דחבילה מותר דודאי לאו להקטרה הוא אלא לסתירה, ופריך וליחוש דלמא מזבין לאחרני להקטרה ומשני אלפני דלפני לא מפקדינן, משמע דאי לא ה"ט הוא אסור, ואמאי הא ליכא מכשול ודאי בשעת המכירה?!

12. מנחת שלמה שביעית שם - ביישוב קושית המשנ"ר נראה לומר דלא קעבר אלפני עיור אלא כשמכשילו בחפצא דאיסורא גופיה, וכגון במושיט כוס יין לנזיר, ובזה אה"נ דלא תלינן לומר דשמא רוצה הכוס ליתנו לאחרים, דסו"ס בספיקא נמי אסור, אבל כשאינו מסייעו באיסור עצמו רק נותן לו דבר היתר אלא שעל ידי זה יש בידו אפשרות לעשות בו איסור זה אינו בכלל האיסור של לפני עיור...

13. חזו"א שביעית יב, ט - אע"ג דספק מכשול ודאי אסור ליתן לפני עור והיה ראוי להחמיר בספיקות, משום דאם באנו להחמיר בספיקות נמי נעשה מכשול שנמנע חסד ודרכי חיים ושלום מעצמנו ומהם והן רק ע"ה וחייבין אנחנו להחיותם ולהיטיב עמם, וכש"כ שלא להרבות שנהא ותחרות בינינו וביניהם, ועוברין על לא תשנא ועוד כמה לאוין שאין איסורן קל מאיסור זה שאנו באין להציל אותם ממנו, והלכך שקלו חז"ל בפלס עד כמה שיש להתנהג לקונסם ולמשוך ידינו מהם ושלא נגרום מכשולים יותר גדולים להם ולנו, והכריעו לאסור למכרם בזמן שהוא ודאי לעבירה ולהתיר בספק וזו דרך הממוצעת והישרה.

והיינו נמי טעמא דשרינן בשעה שאין האיסור עדיין מוכן, כמו שמותר למכור שדה לחשוד על המעשר ולא נאסר אלא לאחר שהגיע לעוהמ"ע בע"ה, וכן בחשוד על השביעית תנן התם שלא ימכור משהגיע לעוהמ"ע אבל קדם מותר, וכש"כ שמותר קדם שביעית, אע"ג דכל הני סופו לבוא ע"י מכשול להחשוד אלא שהדבר מסור לחכמים.

מידת ההסתברות המותרת לתליה

14. משנה שם - בית שמאי אומרים לא ימכור לו פרה חורשת בשביעית וב"ה מתירין מפני שהוא יכול לשחטה.

15. רע"ב שביעית ה, ח - שהוא יכול לשחטה - ובכל דהוא דמצינן למתלי תלינן. ובית שמאי סברי דאין דרך כלל לשחוט פרה העומדת לחרישה.

16. ירושלמי ה, ג - מה אנן קיימין אם בשמכרו לאריס ד"ה לחרישה מכר אם בשמכרו לטבח ד"ה לשחיטה מכר אלא כי נן קיימין בשמכרו לסיסור.

17. תפארת ישראל ס"ק לב - איסור ולהיתר מותר. ונ"ל דה"ט דתלינן בהיתר, מדאזלינן בתר רובא דהיתרא שבעולם.

18. תוספות אנשי שם ה, ז - וצ"ל דהא דתולין היינו דוקא היכא שההיתר והאיסור שקולים הם. משא"כ היכא שלאיסור יש צד יותר מלהיתר לא תלינן. וכמו מחרישה דמ"ו. הגם ד"ל דלוקח לשנה הבאה ובאינו חשוד תלינן בזה וכמ"ש הרמב"ם. ומ"מ בחשוד לא תלינן.

19. שבת הארץ ח, ב - ויש נוטים לומר שמה שמותר למכור לחשוד כל שהדבר אינו מיוחד למלאכה האסורה כי אם למלאכה שיש בה איסור והיתר באופן שקול - זהו דוקא כשיש מקום לחשוד זה למצוא כלי זה במקום אחר שאז אין בו משום לפני עיור מן התורה... אבל אם בשום

1. ויקרא יט, יד - לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך אני ה'.

2. ע"ז ו: - תניא, אמר רבי נתן - מנין שלא יושיט אדם כוס של יין לנזיר, ואבר מן החי לבני נח? ת"ל: ולפני עור לא תתן מכשול... הב"ע - דקאי בתרי עברי נהרא. דיקא נמי, דקתני לא יושיט ולא קתני לא יתן.

3. משנה ב"מ ה, יא - ואלו עוברין בלא תעשה: המלוה והלוה והערב והעדים, וחכמים אומרים: אף הסופר, עוברים משום לא תתן ומשום אל תקח מאתו, ומשום לא תהיה לו כנושה, ומשום לא תשימון עליו נשך, ומשום ולפני עור לא תתן מכשול ויראת מאלהיך אני ה'.

4. כנסת הגדולה הגה"ט י"ד קנט, יג - לא מצינו שהלוה עובר לעולם אולפני עור, אלא דוקא כשלא היה מוצא להלוות כי אם לזה...

5. משנה למלך מלוה ולוה ד, ב - גבי רבית דאם לא היה לוה זה היה הלוה האחר עובר אלפני עור בשביל שלוה זה לא נפטר מלפני עור... ויש להביא ראיה לדין זה ממ"ש התוס' "אין מוסרים ד"ת לעכו"ם" דהכא מיירי אפילו היכא דאיכא עכו"ם אחר שרוצה ללמדו וכו' ומדלא קאמרי דאיכא ישראל שרוצה ללמדו ש"מ דאינו נפטר משום ולפני עור בשביל שיש ישראל אחר שעובר.

6. רמ"א י"ד קנא, א - י"א הא דאסור למכור להם דברים השייכים לעבודתם, היינו דוקא אם אין להם אחרים כיוצא בו או שלא יוכלו לקנות במקום אחר, אבל אם יכולים לקנות במקום אחר, מותר למכור להם כל דבר. ויש מחמירין. ונהגו להקל כסברא הראשונה, וכל בעל נפש יחמיר לעצמו.

7. ש"ך ס"ק ו - ויש מחמירין וסוברין דמ"מ איסור מדרבנן איכא אפילו לא הוי כמו תרי עברי דנהרא וכל זה לדעת הרב אבל לפעד"נ דלא פליגי דכ"ע מודים... והרא"ש והר"ן מיירי בישראל שהוא חייב להפרישו מאיסור וכדכתב הרא"ש שם דלא גרע מישראל קטן אוכל נבילות שב"ד מצווים להפרישו כ"ש ישראל גדול.

האם צריך להפריע?

8. פהמ"ש לרמב"ם שביעית ה, ו - אמר ה' ולפני עור לא תתן מכשול, הכוונה בזה, שמי שעוורה אותו התאוה והדעות הרעות, אל תעזרהו על עורונו ותוסיף להתעוותו. ולפיכך אסור לסייע לעבריינים בעשיית העבירות, ולא לגרום למה שיביאם לכך, אלא נעשה בהיפך.

9. תוספות יו"ט שם - ולא יתקנו להם כלים אבל ראוי לקלקל להם.

כשאפשר לתלות בהיתר

10. שביעית ה, ו-ח - אלו כלים שאין האומן רשאי למכרם בשביעית מחרישה וכל כליה העול והמזרה והדקר אבל מוכר הוא מגל יד ומגל קציר ועגלה וכל כליה זה הכלל כל שמלאכתו מיוחדת לעבירה אסור לאסור ולהתר מותר.

היוצר מוכר חמש כדי שמן וחמשה עשר כדי יין שכן דרכו להביא מן ההפקר.

בית שמאי אומרים לא ימכור לו פרה חורשת בשביעית וב"ה מתירין מפני שהוא יכול לשחטה.

מוכר לו פירות אפילו בשעת הזרע ומשאל לו סאתו אף על פי שהוא יודע שיש לו גורן ופורט לו מעות אף על פי שהוא יודע שיש לו פועלים.

וכולן בפירוש אסורין.

11. משנה ראשונה - לאיסור ולהיתר מותר - צ"ע אמאי מותר, כיון

זיקת שביעית כלל.

32. שבת הארץ שם - כיון שנוהגת שביעית בזרע הפשתן חשוב משום הכי דבר שיש בו זיקת שביעית.

33. חזו"א י, יב - אפשר דכל הנצמחין קאמר שיש בהן זיקת שביעית לענין לזרען ולעבדן בשביעית... אפשר דבשל ששית ושל חו"ל מותר אף מן החשוד דלא מקרי זיקת שביעית אלא בגדל מעצמו בשביעית.

אופן לא יכול להשיג ממקום אחר, שאז יש בו איסור לפני עיוור מן התורה - אין היתר למכור לו כי אם כשיהיה הענין להיתר ע"פ רובו.

20. שביעית שם, ו-ז - משאלת אשה לחברתה החשודה על השביעית נפה וכברה ורחיים ותנור אבל לא תבור ולא תטחן עמה... וכולן לא אמרו אלא מפני דרכי שלום.

21. ירושלמי ה, ד - אומר נפה לספור בו מעות, כברה לכבור בה חול, ריחיים לטחון בו סממנין, תנור לטמון בו אונין של פשתן.

22. ר"ש שם - ירושלמי: "ר' יוסי ברבי חנינא בעי על כל פירקא את אמרת או על הדא הילכתא את אמרת? ... על הדא הילכתא את אמרת". פירוש הא דקא תני מתניתין וכולן לא אמרו אלא מפני דרכי שלום מיבעיא ליה אי קאי אכולהו פרקין כגון שאומן מוכר ופרה חורשת ומוכר פירות ומשאל סאתו ופורט מעות או דילמא לא קאי אלא אמשאלת אשה לחברתה לחודה? ומסיק דאמשאלת לחודה קאי מדלא תני אינן בגיטין בהניזקין בהדי מילי דדרכי שלום.

ומכל מקום צריך טעם דהנך דלעיל שרינן בלאו טעמא דדרכי שלום לפי שיש לתלות טעם להיתר ואם כן לישרי נמי בלאו טעמא דדרכי שלום? ... צריך טעמא דדרכי שלום לפי שאין זו תלייה גמורה דלספור מעות ולכבור חול.

23. תויו"ט - ודוקא בהני דנפה וכברה כו' מועיל דרכי שלום עם תלייה דהו משום דבהו שייך טפי דרכי שלום כדאשכחן בכתובות גבי נדרה שלא תשאל ולא תשאל נפה וכברה רחיים ותנור שמשא איתה שם רע בשכנותיה.

24. ערוה"ש כט, ה - משום דדרך שכנים להשאל זל"ז וכשלא תשאלם יבואו לידי שנאה ולפיכך התירו חכמים... אין זה תלייה גמורה אלא מפני דרכי שלום התירו.

25. תוספות גיטין סא. - ובמכר דלא שייך דרכי שלום אסור היכא דליכא למיתלי.

26. רמב"ן גיטין סא. - וא"ת א"כ למה שנינו וכולן לא אמרו אלא מפני דרכי שלום והא אף במכירה מותר בכל מקום שיש לתלות, איכא למימר משום שאלמלא מפני דרכי שלום לא היה לו להכניס עצמו לבית הספק ולהשאל לו שאינו נהנה בכך כלום אבל במכירה לצורך עצמו התירו.

27. יחזק דעת ג, סז - שאלה: חנות הלבשה שמוכרים שם שמלות וחולצות לנשים, האם מותר להם למכור גם שמלות בלי שרוולים, מכיון שאם לא יקנו מהם שמלות כאלה, יוכלו לקנותן בחנות הלבשה אחרת, או שמא יש בזה איסור משום ולפני עור לא תתן מכשול?

אם יש לתלות שתוכל להשתמש בשמלה כזאת בהיתר, כגון שתלבש מתחתיה חולצה עם שרוולים וכדומה, אפשר להתיר למכור.

28. קטיף שביעית מה, ו - אין למכור צמחים שמקום גידולם הוא בחצר הבית, כגון שתילי נוי לאדם פרטי (צמחי שמש מלאה), עצים בוגרים המיועדים לשתילה בגינה פרטית, וכיו"ב. ואולם מותר למכור צמחים שהדרך הרגילה לגדל אותם היא בתוך הבית, על גבי משטח מנתק.

קנית פירות מחשוד

29. בכורות ד, ח - החשוד על השביעית אין לוקחין ממנו פשתן ואפילו סרק אבל לוקחין ממנו טווי ואריג

30. ירושלמי מעשרות ה, ג - ופשתן לאו קיסמין הוא. אמר רבי חנינא מפני זרעה. רבי מנא אמר אם מפני זרעה והתנינן החשוד להיות מוכר תרומה לחולין אין לוקחין ממנו מים ומלח. אית לך מימר מים ומלח מפני זרעו לא משום קנס אף הכא משום קנס.

31. רמב"ם שמיטה ח, יד - מי שהוא חשוד לעשות סחורה בפירות שביעית, או לשמור פירותיו ולמכור מהן אין לוקחין ממנו דבר שיש עליו